

RECENZII

Elena Farago (Fatma). *Versuri*, Budapesta, editura „Luceafărul“. Prețul 2 lei.

D-na Farago este stăpinită de un mare sbucium sufletească, ceea ce este o garanție indestulătoare că în versurile sale, al căror fond principal îl formează dragostea, ne va spune adevărul și nu se va mulțumi numai „a compune“. D-sa posedă indestul de bine limba literară și, cu mici excepțiuni, forma versurilor sale este aproape desăvârșită. Păcat numai că munca spre aceeași desăvârșire este prea vădită. Să se tortureze scriitorul—Heine este o pildă strălucitoare—dar rezultatul să fie așa, încît să ne deie impresiunea că acea desăvârșire a formei nu l'a costat nici o muncă.

Și încă o observație:

Caer blind, resfiră-te,
Fie duios, înșiră-te,
Caer tainic, spune-le,
Nu lăsa nici unele...

Se roagă Muzei, poeta.—Poezia însă nu-i o simplă înregistrare; nu este permis să „nu uși nici unele“ ci trebuie dinpotrivă să faci o selecțiune în sentimentele tale, ori-cit ar fi ele de puternice și de importante pentru tine; căci nu toate au o valoare poetică, nu toate au darul de a fi sugestive. Iar d-na Farago — analistă conștiințioasă cum e—își notează toate sentimentele, cu toate motivele, nuanțele și fluctuațiunile lor.

Apoi i-ași imputa și un abuz—cum să-i zic? — de *precizie*. Prea nu ne lasă să punem și noi ceva din sufletul nostru în versurile sale, pe cînd poezia nu e, doară, de cit, bagheta magică care lovindu-ne sufletul, îl face să-și ridice, din propria-i substanță, „mii de umbre“... Vreau să zic că poezia sa uneori nu e sugestivă și pentru cuvîntul că ne dă o așa *notă*, încît aceea să sîngie în suflet la moment, fără a produce acea vagă sonoritate care, în acustică, se numește „armonicele unui sunet“.

N'ași putea să ilustrez mai bine, prin contrast, cele spuse mai sus, de cit reamintind versurile lui Eminescu:

Cînd amintirile 'n trecut
Încearcă să mă cheme,
Pe drumul lung și cunoscut
Mai trec din vreme 'n vreme.

Deasupra casei tale ies
Și azi aceleași stele,
Ce-au luminat atît de des
Iodiușării mele....

Cine nu-și simte răsfîrîntă, în aceste cite-va rînduri, o bună parte din liniereța sa? Iar sentimentul profund ce ne pătrunde *pe toți*, vine tocmai din faptul că versurile nu *precizează* amănuntele, ci mulțumiindu-se numai să evoce, *ne spun fiecărui* „ceia ce am simțit fie-care“.

Poate însă că volumul unei dragoste femeiești nu poate fi criticat, cu comprehensiune, de cit tot de o femeie.

Alunci, nevoia unei „critici feminine“ se resimte mai ales în țara noastră, unde numărul poeteselor este așa de mare.

Eugen Lovinescu, De peste Prag, Dr. mă în trei acte. București, Librăria Națională. Prețul 1 leu.

D. Lovinescu s'a mișcat pe mine într'un stil foarte frumos, foarte spiritual și foarte sălăreț. Așa dar pricepeți că, dacă vorbește de d-sa acumina o fac pentru că datorită de recuzent mi-o impune. Sint foarte incercat, mărlorisește: mă tem să nu ia ca răz-bunare ceea ce voi spune rău de drama dumisale, și ca o consolare ceea ce voi spune bine de această dramă.

Am citit drama d-lui Lovinescu cu interes și n'am putut-o lăsa din mână până ce n'am isprăvit-o. Știu că nerăbdarea de a vedea „ce s'a mai întâmplat“ mai departe, interesul pentru subiect, nu e nici dovadă de gustul estetic al unui celitor, nici de valoarea unei scrieri: băeții de patru-sprezece ani fac sacrificii enorme de somn, fiind cetese *Dramele Parisului*, —oricum, o carte care te „caplivează“, trebuie să aibă ceva din ceea ce se cheamă „valoare“, și deci drama d-lui Lovinescu, o declar de la început, *trebuie* să aibă oarecare din însușirile, a căror sumă face o adevărată operă de artă.

Dar am un scrupul. Cum să vorbească despre o „dramă“ *celită*? Am pus în ghilemele „dramă“ și am subliniat *celită*, pentru că o dramă celită e un non-senz. Drama, prin definiție, este acțiune și n'o poți gusta ca „dramă“, decit dacă asیști la *reprezentarea* ei. Să facem puțină pedanterie didactică—mai ales că sintem între „dascăli“—și să amintim acel adevăr elementar că, pe cind genul epic—romanul, nuvela, etc.—e istorisirea unei acțiuni trecute, genul dramatic e reprezentarea unei acțiuni prezente. Cind

mă indeletnicesc cu o operă în genul epic, aflu de întâmplări cari s'au petrecut odinioara sau acum două mii de ani, cind gust o dramă, văd întâmplări cari se produc în prezent, în fața mea.

Așa dar, *De peste Prag*, este pentru mine o nuvelă. Le spun toate acestea pentru a putea face declarația că nu mă pot încumeta să judec valoarea „dramatică“ a acestei drame. Pentru a o judeca ar trebui s'o văd reprezentată. Dacă un critic și-o poate reprezenta în minte *jucată*, îl felicitiez pentru puterea sa de imaginație și îl invidiez.

Această *nuvelă* a d-lui Lovinescu pune o problemă veche și interesantă: efectele teribile ale dragostei nelegale, antilegale. Din cauza unui adulter, se distrug o mulțime de vieți.

Iorgu, un om bun, blînd, visător, un om de studiu, străin de interesele și sufletul femeii sale, este înșelat de această femeie, Ana, care, din dragostea cu Sandi, capătă și un copil, Lolota. Acțiunea începe după sinuciderea lui Iorgu, cind Sandi, plecat în străinătate la moartea lui Iorgu, se reîntoarce și cind se reîntoarce și Luca, fiul Anei și al lui Iorgu, care fusese îndepărtat de Ana, în străinătate, pentru a evita prezența lui supărătoare. Afară de aceste personaje, mai sint două, Maria, fiica Anei și logodnicul ei, Luca simte că sinuciderea tatălui său trebuie să fie în legătură cu purtarea mamei sale, pe care o bănuia. Sandi, alungat din nou de Ana, care se simte vinovală față cu mortul, vrea să-și ia pe Lolota, s'o răpească chiar... Faptele merg așa încit Luca află de tot trecutul vinoval al mamei sale, care i se spoveduește cu exasperare și care apoi se sinucide...

Cam acesta e subiectul dramei.

Bucata e foarte morală, ași îndrăzni să spun, dacă n'ași jigni scepticismul D-lui Lovinescu... Dar să vedem dacă

lipurile sînt vii,—atunci și acțiunea va fi verosimilă...

Mai înainte, d. Lovinescu știe să meargă răpede: acțiunea nu lincezește nicăiri, ceea ce este un mare merit. D. Lovinescu știe să extragă metalul din mineralu, să ne dea numai ceea ce este necesar, să aleagă numai faptele semnificative,—și, ajutorat de cultura sa literară, d. Lovinescu știe să pună în gura personajelor cuvinte evocatoare de stări sufletești întregi, cuvinte care devin cauze eficiente, căci într'o dramă, totul rezultă din vorbele pe care și le spun personajele.

Și, totuși, drama d-lui Lovinescu e, mai mult, opera unui critic literar, deprins cu literatura, observator al meșteșugului, e un cîntec din cap, cum se zice, și nu din piept. E o combinațiune: Autorul n'a văzut lipurile, ele nu trăesc și pentru aceasta, i.m. o dovadă care nu se poate răsturna: Cine a celit bucala, gindească-se bine și va vedea că tipul cel mai bine definit, acela care se poate clasifica imediat între categoriile de oameni pe care-i cunoaștem, e tipul lui Iorgu, al celui sinucis, care nu intervine în piesă, pe care, deci, nu-l putem cunoaște din faptele și vorbele sale, ci din zugrăvirea lui de cătră d. Lovinescu, prin gura personajelor, care-și amintese de el. Și e natural să fie așa: Un om de cultură, cu cunoștinți de psihologie, va putea să ne zugrăvească în cuvinte un tip (o fac și autorii de psihologii), dar, dacă e numai om de cultură și n'are *instinctul* artistic, viziunea, nu va putea să ni-l facă cunoscut, cînd va voi să ni-l arate în fapte și vorbe. Sînt sigur că d. Lovinescu știe bine ce fel de lipa voil să fie Ana, și dacă ne-ar fi zugrăvit prin cuvintele d-sale tipul, l'am ști și noi din ce categorie e, dar Ana ni-i dată prin fapte și vorbe și do aceea n'o putem clasifica așa de ușor ca pe Iorgu, bă mai de loc...

Tipul cel mai vizibil, afară de Iorgu, e al Lolotei, *dacă* la nouă ani o fată poate fi așa de... mare.

Apoi am să-i reproșez d-lui Lovinescu, criticului (căci o putea face și în calitate de critic, nu numai de artist) puțină scoatere în relief a însușirii de victimă fatală a lui Sandi, a tragediei soartei lui,—și, în genere, a disproporției între cauză—„un instinct alit de van“, „o epilepsie de citeva secunde“—și efect: distrugerea fizică și, cea mult mai grozavă, morală a altor vieți nevinovate.

Oricum, în mijlocul altor opere de agramali și minți obtuze, care le înspăimîntă prin inconștiența îndrăznelei cu care se îndeamă „corporația Parnasului“, bucala *inteligentă* a d-lui Lovinescu este o plăcere pentru celitor.

O ultimă observație: Prevăd—altă pot prevedea!—că, reprezentată, bucala n'ar reuși din cauză că prea adesea, și multă vreme, n'ar fi pe scenă decît două persoane. „D'ale Carnavalului“ pusă pe scena Teatrului Național, n'a mai putut fi reluată: defectul cel mare al acestei pline de spirit bucăți și desfătătoare la celil, este acela pe care-l prevăd piesei d-lui Lovinescu.

G. I.

* *

Titu Lăptes, Freamăt, H. Goldner. Iași, 1906.

Până la publicarea volumului „Balade și Idile“, d. Coșbuc, cu toate că-și lipărise deja cele mai multe din poeziile sale prin gazetele și revistele de peste munți și chiar de aici,—era totuși aproape necunoscut publicului din România; tot astfel d. Oclavian Goga, care de mult deja dădea paginilor „Luceafărului“ o deosebită strălucire prin puterea talentului său,—n'a stîrmit, în publicul mare, aceea vîlvă de care numele lui se bucură azi, până nu și-a adunat în volum unele din poeziile lui. Și lucrul e foarte expli-

cabil: numai într'un volum ai putința de a aprecia intenzitatea talentului scriitorului și de a înțelege sufletul complex al omului în diferitele lui manifestări.

Dar pentru un începător o oare un bine să apară deodată cu un volum de versuri, fără să fi publicat mai întâi prin reviste încercările sale? Volumul d-lui Lapteș ne dovedește că nu.

Dacă autorul celor două-zeci și cinci de poezii apărute sub titlul pus în fruntea acestei notițe, ar fi tipărit unele din bucățile sale prin vre-o revistă literară, ele nu s'ar prezenta acum așa de pline de defecte cum sint: i s'ar fi dat atunci sfaturile atit de trebuitoare ori-cărui începător și i s'ar fi indicat îndreptările, de care versurii d-sale aveau nevoie.

Și oare-care însușiri, care răsar din paginile încă nesigure ale d-lui Lapteș, ne arată că lucrările d-sale meritau oare-care îndrumări. Căci, dacă parcurgind cele o sută de pagini ale volumului „Freamăt”, de multe ori ai făcut o schimă de nemulțumire la citirea unui vers cu totul prozaic, ai rămas nelămurit în fața unei eugelări nebuloase, ori în fața încheerii neașteptate date unei poezii și ai fost gata să închezi volumul din priina vre-unei expresii cu totul nepotrivite și a lipsei de autocritică a scriitorului, în schimb te-ai oprit câte-odată la un vers frumos turnat, ai fost surprins plăcut de exprimarea fericită a unei eugelări, te-a mișcat duioșia unui accent, le-a mulțumit justetei unei observații ori plasticitatea unei imagini.

Volușașul conține în genere poezii scurte, cite-va strofe de obicei, fara adnucimo: o impresie fugitivă prinsă 'n cite-va versuri („Viața”), un contrast uneori banal spus în prea multe versuri („La țara...”), o ironie ușoară („Poezie și proză”), un a-spect al naturii („Seceta”), o întrebare filosofică („Intre-

bare”), o scenă din viață („Lume nu-i ?”) și altele, iar la sfârșit o poveste foarte obscură—gândiri frumoase, dar răzlete, nelochogate într'un tot—, fără fabulă, în care poetul pare că ar vrea să cinte ridicarea sufletului său prin iubire. Și peste toate acestea plutește un nou de tristeță vagă, nelămurită, care apasă sufletul omului, fără să știe singur din ce pricină. Dl. Lapteș vede lumea printr'un văl de melancolie.

Din întreg volumul, cite-va poezii sint drăguțe: „Trinitate”, „Ideal”, „Galateea” (în care totuși „cu masa 'ntinsă”—evocarea ideei de *mîncare*—nu se potrivește cu idealismul bucății); altele au părți bune, dar sfârșitul slab: „Requiescat”, „Zina lacului”; iar cele mai multe sint slabe în mare parte și au numai scilipiri mai luminoase, care totuși nu le pot salva.

Așa cum se prezintă volușașul d-lui Lapteș, ar fi fost mai bine dacă nu era publicat, de și versificația în genere corectă, limba îngrijită, sufletul poetic care circula în tot volumul și faptul că autorul pare impins să scrie de o nevoie sufletească.—Te fac să te oprești puțin asupra lui. Credem însă că, mai lirziu, dacă d. Lapteș va cauta să se ferească de nebulositatea în care par-că anume îmbracă une-ori eug-tările sale, dacă își va îngriji mai mult alcătuirea versurilor și își va dezvolta simțul critic, pentru ea să nu mai strice une ori o întreagă poezie prin vre-o strofa ori vre-un vers imposibil, vom putea aștepta de la d-sa versuri, care să se poată ceti cu adevărată plăcere.

*

Dimitrie Bolintineanu, Elena, roman. Ediție nouă — Alcalay, București.

Ceif cari se ocupă mai în deosebi cu literatura română cunosc în Bolintineanu și pe poetul de un erotism bol-

năvicios, și pe romancierul slab și fals, și pe autorul de piese teatrale imposibile ca acțiune și ca tratare, și pe istoricul fără pregătire și spirit critic, și pe publicistul de multe ori lipsit de orice strălucire. Dar publicul mare îl cunoaște pe Bolintineanu ca poet patriotic, plin de sentințe și cugetări înălțătoare, admirator și cîntăreț al faptelor eroice naționale. E nevoie ca acest public să-l cunoască alt-fel? Socolim că-i o pagubă și pentru poet și pentru public. Iată de ce nu ni s'a părut nimerită reeditarea romanului „Manoil” a lui Bolintineanu de către „Biblioteca pentru toți”, acum cîți-va ani în urmă, și iată de ce ni se pare acum și mai puțin nimerită dezgroparea din negura uitării, de către aceeași Bibliotecă, a romanului „Elena” al aceleiași scriitor.

Ca și „Manoil”, romanul „Elena” e fals ca psihologie și situații, exagerat ca tratare, injust ca observații de moravuri, fără tipuri vii, declamator până la ridicol și defectuos ca stil.—așa că nu poate aduce nici un bine pentru cultura literară a celor ce-l citesc, iar pentru autor rețipărirea lui e cel mai prost serviciu ce i se poate face.

Dar nu aceasta ne interesează în primul loc acum. Că cei mai mulți dintre cititori vor pierde ceva din considerația ce au pentru Bolintineanu—e lucru secundar. Altfel ceva voim să observăm cu prilejul acesta.

„Biblioteca pentru toți”, care prin estințatatea ei poate pătrunde în cercuri foarte largi de cititori, ar putea să aducă un imens folos literaturii și culturii romine. De aceea felul cum e condusă această bibliotecă nu poate să ne rămie indiferent.

La noi, din pricină pe care nu e loc să le adincim ari, se traduce foarte puțin din limbi străine și chiar, ceea ce se traduce nu se poate răsbindi mult din cauza prețului ridicat. Și poate de nimic nu e mai multă nevoie

pentru dezvoltarea gustului literar, pentru lărgirea cercului de cititori, la un popor relativ tânăr, de cât de traduceri bune și estine din operele cele mai însemnate ale lumii. Operele originale în mod fatal trebuie să fie mai scumpe și deci mai puțin accesibile mulțimii, autorii ținînd să dea o formă cit mai prezentabilă volumelor lor; numai traducerea pot uni valoarea literară cu estințatatea. Ei bine, „Biblioteca pentru toți” ar trebui să fie la noi ceea ce „Universal-Bibliothek” a lui Reclam e la Germani, unde chiar și în casele celor din urmă țărani au pătruns, mulțumită estințatării, multe din scrierile cele mai de samă ale tuturor națiunilor. La noi, mai mult de cit la Germani și la celelalte popoare care au ele înși-le o foarte bogată literatură, e nevoie de traduceri bune. La noi, mai mult de cit ori unde e nevoie de cărți estine pentru că gustul pentru citit nu e dezvoltat și omul nu e dispus să facă sacrificii pentru cărți.

Firește, asta nu însemnă că sunt în contra editărei în această bibliotecă de popularizare a scrierilor rominești. Chiar „Universal-Bibliothek”, pe care o dam ca model, publică opere naționale și nu avem nimic de zis cînd ni se dau în „Biblioteca pentru toți” scrieri de-ale lui Creangă, Alexandri, Ion Ghica, Sadoveanu și alții. Dar de ce Romanele lui Bolintineanu, care nu au nici o valoare literară? De ce piesele d-lui Haralamb Leca, Suspiunile d-lui Madan ori Fle-curile d-lui Pop.

Înțelegem să ni se dea, alături cu traducerea capodoperilor străine și scrieri originale rominești, dar numai din cele mai bune, din acele care folosesc culturii și pot să a lături cu scrierile însemnate ale altor popoare. Chiar „Biblioteca pentru toți” a tipărit unele traduceri din scriitori mai streini. De ce a rărit cu tipărirea lor? De cit folos nu ar fi pentru dezvoltarea gustului literar la noi traducerea

uora din romanele lui Dickens, Elliot, Thackeray, Tourguenoff, Dostoievsky, Tolstoi etc. și răspândirea lor prin edițiuni estine?...
* * *

M. C.

Henry W. Nivenson.— *The Dawn in Russia, or scenes in the Russian Revolution*, Harper and Brothers, London, 1906.

În cartea de față *Nivenson* apare numai ca un reporter conștiincios, care comunică cetitorilor săi cele văzute și auzite de el însuși,—fără să facă multe generalizări și teorii.

Autorul a sosit la Petërsburg în Octombrie, în momentul nădăjduirilor trandafirii, după manifestul din 17 Octombrie; în Decembrie el e la Moscova, e față la grăzăviile răscoalei și nemiloasa ei represiune; își riscă viața îngrijind pe răniții în baricade;—și după finalul „septămînei moscovite,”—cînd sub comanda unei besilii galonate, colonelul Min, regimentul de gardă „Semenovski” a trecut prin foc și sabie marea sub-urhie *Presnea*, locuită de muncitori,—*Nivenson* pleacă în sudul Rusiei, de acolo în Polonia, provinciile Baltice, vede cum sunt executați copiii de 13—14 ani, cum sunt incendiate de cazaci sate întregi și ruinate până la istov regiuni întinse...

Povestirea se isprăvește cu descrierea mersului alegerilor pentru Duma imperială (Aprilie 1906). Din aceste descrieri obiective, cetitorul înțelege pentru ce, cu toată anarhia groaznică, lipsa de prestigiu și slăbiciunea guvernului, revoluțiunea n'a reușit să'l rastoarne și să pună mina pe cirna statului: pentru că ea se înfațișează ca o deslănțuire de puteri elementare, neorganizate, lipsite de un organ de direcțiune.

Nivenson prevede, că noua Adunare reprezentativă a Rusiei va juca rolul unui astfel de organ, încît după alegeri revoluțiunea rusească va căpăta în curînd o altă înfațișare.

Cetitorii noștri își aduc aminte, că înainte de apariția cărții lui *Nivenson*, analizînd rezultatele campaniei electorale în Rusia, („V. R.”, No. 3: *Cronica externă*), noi am ajuns la aceleași concluziuni.

Ar fi de dorit ca această scriere să fie tradusă în limba franceză, pentru ca să fie accesibilă unui cerc mai larg de cetitori, întrucît mersul lucrurilor în Rusia interesează de aproape toate popoarele civilizate, chiar din punctul de vedere al îndrumării politice proprii.

C. S.

* * *

Fr. Paulsen, etc. *Die allgemeinen Grundlagen der Kultur der Gegenwart* (Berlin, editura Teubner, 1906; 19 Kr.) este titlul celui dintai volum, din monumentală enciclopedie (*Die Kultur der Gegenwart*), ce a început să apară în Germania sub conducerea lui P. Hinneberg și avînd drept colaboratori pe cei mai de seamă învățați din țările germane. Această lucrare pleacă de la nevoia simțită de a face din ori care specialist, adîncit în ocupațiunile sale de predilecțiune, un om întreg, dîndu-i puțința de a căpăta o privire generală asupra rezultatelor și îndrumărilor scoase din toată activitatea omenească, punînd la îndemîna tuturor un tablou desăvîrșit, fascinator, de mersul evolutiv al gîndirii omenești.

Volumul apărut, formînd prin sine o unitate, e produsul colaborării a nu mai puțin de 17 autori. În el ni se prezintă principiile fundamentale ce vor călăuzi înjghebarea întregii lucrări, servînd astfel de temelie clădirii proiectate. El cuprinde definiția, dezvoltarea și condițiunile adevăratei culturi, se arată care e concepțiunea modernă asupra educațiunei, care sunt factorii ce o condițiunează și mijloacele prin care se poate apropia de ideal.

În special acest capitol, datorit lui *Fr. Paulsen*, e cel mai cu căldură scris.

Puterea școalei în educațiunea generală e zăgrăvită în chip convingător, iar profesoriimea găsește în aceste pagini cea mai înaltă răsplătă morală pentru sprijinul însămnat, dar nebăgat în seamă de mulți, ce dă modesta lor activitate mersului progresiv al omenirei. Paulsen ajunge la următoarele încheeri în ce privește viitorul școalei: a) neconținută creștere a grijei sociale mai ales pentru educațiunea claselor de jos, b) deslipirea școalei și a factorilor de educațiune, din cadrul administrațiunei generale a statului, căpătând o autonomie relativă cu importanța lor socială și mai ales smulgându-le de sub influența politicianilor. „Educația nu trebuie să aibă a face cu politica. Activitatea politicianilor și a funcționarilor politici e legată de prezent, ei trebuie să îndeplinească ceea ce momentul cere; activitatea educatorului e legată de viitor; el are în vedere numai ideea de săvârșitului“.

După aceste idei directive, urmează o amănunțită examinare a mijloacelor de educațiune, dându-se o deosebită importanță și întindere școalelor diferite, de la cele primare până la universitați (un alt capitol de Fr. Paulsen), apoi muzeelor, expozițiilor, muziceii, teatrului, ziaristiceii, cărții, bibliotecelor, etc. Încheierea volumului e un capitol asupra organizațiunii științei, în care se face apăsătoarea străduinței omului, de mic la mare, de la bogat la sărac, de a ajunge tot mai la lumină, de a cunoaște cit mai de aproape adevărul. „Ori-cine caută măcar o clipă în sus, din învâlmășala grijilor vieții pămîntești atingînd cu buzele arse băutura științei și prin ea fiind cuprins de libertatea gândirei, acela lucrează împreună la opera veșniciei“.

Contrar multor altor lucrări nemțeste, volumul e scris destul de lămurit, fără terminologie grea de înțeles

așa în cît e cu puțință chiar celor ce nu posedă complect limba nemțescă, să prindă adevărurile cuprinse în el.

Dr. I. S.

* *

Al. Lăpădatu, *Episcopia Strehaiei și Tradițiia Scaunului Bănesc de Acolo*, studiu istoric. Buc. 1906.

Autorul aduce oare-care lumini nouă asupra faptului că în Muntenia, în a doua jumătate a sec. 17, a existat pe lingă episcopia Rimnicului și a Buzzeului, o a treia episcopie la *Strehaia*, subordonată asemenea Mitropoliei Ungro-Vlahiei, fapt arătat întâiu de dl. Bianu, într'o notă istorică comunicată Academiei Romine. Această episcopie, care a avut o existență scurtă, poate între anii 1673—1688, pare că a fost creată anume pentru episcopul ei Daniil. Faptul creării acestei episcopii a fost de sigur un eveniment foarte însemnat pentru mănăstirea lui Matei Basarab, de aceea amintirea lucrului s'a lăsat urmașilor, printr'o pisanie scrisă pe zidul mănăstirei, pisanie care astăzi nu mai există acolo. Autorul însă după copia unui pomelnic din 1835, o dă în întregime, lucru care lămurăște chestiunea aceasta, de oarece între altele, ni arată și natura acestei episcopii, dînd'o ca o reînnoiere a vechei episcopii oltena, care mai înainte de a fi mutată la Rimnic, ar fi avut scaunul aici, în Strehaia.

Imprejurările care au contribuit la înființarea episcopiei, după autor, stau în strînsă legatură cu eriza bisericească provocată în Muntenia pe la 1672, prin caterisirea mitropolitului de atunci Theodosie și înlocuirea lui cu Dionisie Grecul, ca un fel de răzbunare contra episcopului Stefan al Rimnicului, care neascultînd de mitropolitul său, s'a găsit cu cale de a se pedepsi în *chip legal*, micșurîndu-i-se jurisdicțiia eparhială prin crearea unei episcopii nouă.

În privința lui Daniil episcopul, autorul se deosebește și de dl. Bianu și

de d. Iorga, arătînd că acest Daniil n'ar fi nici fostul mitropolit de la Sofia, nici Andreean Panonianul, cel cu *Indreptarea Legei*, căci inscripția de mai sus îl dă pe acest Daniil, ca fiind „străin, din țara Moldovei”.

În partea a doua a studiului său, autorul se ocupă cu lămurirea tradiției care spune că într-o vreme a mai fost o episcopie la Strehaia, motivînd astfel noua ei înființare de la 1673.

Se dovedește anume cum că Strehaia făcea parte din proprietățile veștililor boeri *Craiovești*, a căror însemnătate ca bani, în istoria Munteniei este cunoscută. Stăpînirea aceasta își avea aici la Strehaia, cel puțin pentru veacul al 16, o așezare temeinică, aproape domnească, cu acarețuri întinse, biserică de piatră etc., așa cum obișnuiau să trăiască mai dedemult aproape toți boerii mari ai noștri. Dacă punem acum în legătură lucrurile acestea cu locul din *Istoria Țării Românești de cînd au descălecat pravoslavnicii creștini*, unde ni se spune că de la Severin scaunul baniei s'a mutat la *Strehaia* și apoi la Craiova atunci poate ne-ar surprinde faptul că acolo ni se vorbește de banoveții *Basarabi*, iar nu de boerii *Craiovești* adevarații stăpînitori ai acestor locuri. Explicarea este, că la epoca cînd s'a fixat prin seriea tradiția despre descălecatul Munteniei, adică în primele decenii ale veacului 17, boerii *Craiovești* absorbisera cu totul pe *Basarabi*, cu cari se aliasera prin căsătorie încă din vremea lui Țepeluș, care luase de femeie pe o soră a *Craioveștilor*. Prin urmare în epoca scrierii cronicei, prin *Basarabi*, nu se mai înțelegeau vechii *Dănești*, neam slăbit cu totul, ci acea familie nobilă a *Craioveștilor*, care luase numele *Basarabilor*, continuându-l și domni ca Radu Șerban și Matei Basarab, înrușiți cu *Craioveștii* numai prin femei.

Dacă trecem la tradiția scaunului bănesc din Strehaia, vedem că ea se adeverește, căci după ce Banatul Severinului trece la Unguri, banii dispar și, numai mai tirziu apar la Craiova, anume prin preajma veacului al 16. Fiind-că continuitatea scaunului bănesc nu era pusă la îndoială, s'a răs-puns că în tot timpul veacului 15, reședința acestor bani n'a putut fi decît la *Strehaia*, locul Craioveștilor. Tot acest drum l'a urmat și tradiția bisericească, anume că într-o vreme mai dedemult a mai fost episcopie la Strehaia. Căci în Severin a fost de asemeni și prima mitropolie, mutată mai tirziu la Rimnic; și fiindcă era obiceiul ca autoritatea superioară bisericească să urmeze pe cea politică, după cum banii s'au mutat de la Severin la Craiova prin Strehaia, tot așa și episcopatul s'a mutat de la Severin la Rimnic, tot prin Strehaia.

Așa s'a alcătuit tradiția existenței la Strehaia a unei episcopii mai vechi a Olteniei.

Acest studiu este bine documentat.

D. D. P.

**

Alexander Myller, *Gewöhnliche Differentialgleichungen höherer Ordnung in ihrer Beziehung zu den Integralgleichungen*. Göttingen, 1906.

Dizertația inaugurală, cu care compatriotul nostru și-a obținut gradul de Doctor la Universitatea din Göttingen, este o lucrare interesantă și se referă la o teorie foarte importantă, deși abia de curînd sistematizată. *Ecuațiile integrale*—a căror studiu temeinic, datorit cercetărilor lui Hilbert, n'a început de cît de la 1902 încouce—se întîlnesc des și în Fizica Matematică și în Analiză și studiul lor este prin urmare de cel mai mare interes. Contribuția pe care ne-o aduce dl. Myller este dar bine venită și cu atît mai prețioasă; ea ne arată, la tînrul Doc-

tor, darul invențiunii matematice și calități deosebite de metodă în expunere.

* *

D. P.

Leonidas Bodnarescul, *Einige Osterbräuche der Rumänen*, Czernowitz 1906. Bukowinaer Vereinsdruckerei.

O interesantă contribuție la știința Folklorului românesc. Autorul schițează mai întâi felul cum petrec Rominii din Bucovina „Lăsatul de sec” și apoi descrie toate obiceiurile legate de sărbătorile Paștelor. Este mai cu samă interesant capitolul în care se

ocupă cu ouăle roșii, mai ales prin aceea că la sfârșit, într'un supliment, se dau patru tabele în care sînt reproduse deseurile cu care țărancile le împodobesc. Într'un alt supliment autorul reproduce un descîntec pentru o vacă „fărmeacă”. Ca și lucrarea sa anterioară, „*Einige Weihnachts- und Neujarsbräuche der Rumänen*. Czernowitz 1903”, și aceasta este tot așa de binevenită, mai cu samă că fiind scrisă în limba germană, poate face servicii și Folkloriștilor străini.

B.

